

– еволюція ставлення людей до степу.

На маршруті впроваджуватимуться елементи природотерапії для відвідувачів з метою зменшення проявів наслідків війни.

Маршрут складається із 7 локацій. По території природного заповідника «Сланецький степ» пішохідна частина маршруту становить до 1 км, по регіональному ландшафтному парку «Приінгульський» — до 2 км. На маршруті поєднуються піші переходи з переїздами автотранспортом між локаціями.

Поєднати території природного заповідника «Сланецький степ» і регіонального ландшафтного парку «Приінгульський» пропонується трьома варіантами маршруту:

1) м. Миколаїв — м. Новий Буг — РЛП «Приінгульський» — ПЗ «Сланецький степ» — м. Миколаїв, орієнтовно 266 км.

2) м. Кропивницький — м. Новий Буг — РЛП «Приінгульський» — ПЗ «Сланецький степ» — м. Кропивницький, орієнтовно 300 км.

3) м. Кривий Ріг — м. Новий Буг — РЛП «Приінгульський» — ПЗ «Сланецький степ» — м. Кривий Ріг, орієнтовно 280 км.

Відстань між ПЗ «Сланецький степ» та РЛП «Приінгульський» становить 45 км.

Доступні автошляхи національного значення Н11, Н14, регіонального значення Р55. Пересування можливе шляхом замовлення нерегулярних перевезень суб'єктами туристичної діяльності та індивідуальним автотранспортом.

Установи ПЗ «Сланецький степ», РЛП «Приінгульський» здійснюватимуть на своїх локаціях авторський супровід маршруту та забезпечуватимуть його функціонування.

Для жителів місцевих громад перспективними можливостями є надання послуг проживання, харчування, реалізації продуктів органічного землеробства. Це сприятиме соціально-економічному розвитку шляхом залучення сільських жителів до нових видів діяльності, і, відповідно, сприятиме збереженню Степу. Відновлення знань про забуті побутові звички жителів, що населяли цей край, підтримуватимуть зв'язок між поколіннями, сприятимуть патріотичному вихованню.

При тематичному наповненні маршруту використані методи інтерпретації природи, реквізит. Передбачено фотозони для візуалізації історичних аспектів минулих епох, залучення відвідувачів до майстер-класів або приготування власноруч трав'яних чаїв, прикрас з природних матеріалів.

Впровадження маршруту «Спадок епох» сприятиме сталому розвитку екологічного туризму.

vvdub7@gmail.com

Дуб В. В.

кандидат технічних наук, доцент

Херсонський державний аграрно-економічний університет, Україна

Терешкін О. Г.

доктор технічних наук, професор

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Крамаренко Д. П.

кандидат технічних наук, доцент

Херсонський державний аграрно-економічний університет, Україна

ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ — ЗАПОРУКА РОЗВИКУ ТУРИЗМУ

Анотація. У представлених матеріалах проведено аналіз тенденцій туризму в Україні в умовах війни. Авторами охарактеризовано ситуацію, що зклалась зі зберіганням та існуванням пам'яток культурної спадщини України. В роботі запропоновано шляхи консолідації зусиль усіх українців на збереження історичного минулого.

Ключові слова: туризм, війна, руйнування, культурна спадщина.

Світовий сектор туризму ще не встиг у повній мірі оговтатись від нищівних ударів пандемії коронавірусу, а на багатостраждальних землях Україні з лютого 2022 року активізувався інший руйнатор всього живого та туристичної галузі зокрема — «руський мір».

Через обмеження спричинені пандемією COVID-19 світовий туризм зазнав колосальних економічних збитків: за перші п'ять місяців 2021 року в певних країнах міжнародні туристичні потоки зменшились на 95 відсотків, під загрозою скорочення опинилися 100...120 мільйонів робочих місць. «Для розвинених країн це — серйозне потрясіння, але для країн, що розвиваються, — це надзвичайна ситуація», — наголошував свого часу Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш [1].

У більшості регіонів світу на початку 2022 року спостерігалось істотне збільшення турпотоку у порівнянні з досить низькими показниками початку 2021 року. Найбільше зростання турпотоків спостерігається у Європі (+350 %) та Америці (+112 %). Однак таке зростання на тлі низьких результатів у 2021 році не дозволило поновити перед пандемічного обсягу турпотоків, і кількість відвідувань туристів становить на 36 % і 40 % нижче рівня 2019 року в Європі та Америці [2].

В Україні подібна ситуація і наприкінці 2021 року вимальовувались позитивні тенденції поновлення туризму — туристичний потік закордонних туристів в Україну досягнув 3 млн осіб [3]. На кінець 2021 року спостерігалось відносно активне бронювання на сезон 2022, туроператори очікували на хороший рік та прибутки, які після активної фази пандемії COVID-19 почали повільно зростати. Але вже на початку 2022 року, при зростанні напруження між Україною та росією дедалі більше бронювань скасовувалось. [4]

На даний час минуло вже більше року повномасштабної військової агресії Росії проти України. Проблеми пов'язані зі світовою пандемією коронавірусу витіснені з сьогодення нашої держави проблемами пов'язаними з війною. Втрати українського туристичного бізнесу спричинені війною об'єктивно та всебічно не може підрахувати жоден з експертів, але вони сягають сотень, а можливо й тисяч мільйонів гривень. Неможливість визначення грошового еквіваленту втрат полягає в відсутності об'єктивної методики оцінки безповоротних втрат, а саме фахівців, що в довоєнний час були зайняті в сфері гостинності. Нажаль, війна знищує не лише матеріальні ресурси, ай людські життя. Окрім того важко оцінити вартість пам'яток культури в повному обсязі або частково знищених загарбниками, які були свого роду «магнітами» для туристів.

Так, наприклад, 21 березня 2022 року російськими військами шляхом авіабомбардуванням було зруйновано у Маріуполі Музей ретрокомп'ютерів, в якому містилось понад 500 зразків комп'ютерної техніки виготовлених з 1950-х до початку 2000-х років [5].

У тому ж Маріуполі раніше (16.03.2022 р.) російські війська скинули бомбу на драматичний театр, вбивши близько 300 людей. Бомбардуваннями було зруйновано й численні інші туристичні родзинки міста [6].

Аналізуючи загальні втрати пам'яток культурної спадщини України доступні у відкритих джерелах, можна відзначити, що станом на 28 листопада 2022 року ЮНЕСКО [7] підтверджувало знищення чи пошкодження 221 об'єкт культурної спадщини України серед яких 98 релігійних споруд, 78 культурних закладів та історичних будівель, 18 пам'ятників, 17 музеїв та 10 бібліотек.

Як зазначила заступниця Міністра культури та інформаційної політики Катерина Чуєва [8] кількість зруйнованих пам'яток культури продовжує збільшуватись. Станом на 6 жовтня 2022 року Міністерством культури та інформаційної політики верифіковано ступінь 161 об'єкта культурної спадщини. За іншими даними станом на жовтень 2022 року [9] Міністерством верифіковано 552 об'єкти культурної спадщини, які пошкодили росіяни. «З них — 171 пам'ятка, 146 об'єктів цінної історичної забудови, 58 монументів і творів мистецтва, 44 музеї».

За даними Українського культурного фонду [10], згідно з попередніми підрахунками, станом на грудень 2022 року більше 550 різноманітних об'єктів та пам'яток культури були зруйновані чи суттєво пошкоджені внаслідок повномасштабного військового вторгнення окупаційних російських військ на територію незалежної України.

Згідно з даними Синодального інформаційно-просвітницького відділу УПЦ [11] за період з 24 лютого по 20 вересня 2022 року в результаті повномасштабного вторгнення окупаційного війська агресора на територію України було зруйновано або пошкоджено щонайменше 270 релігійних споруд. Найбільша кількість релігійних споруд, що були зруйновані чи суттєво пошкоджені знаходились у Донецькій (67) та Луганській (58), Київській (43) та Харківській (35) областях.

За даними іншого джерела [12] станом на 24.06.2022 року було пошкоджено або повністю знищено щонайменше 122 бібліотеки. В сховищах 21 бібліотеки не залишилося жодного документа.

Станом на 12 березня 2023 року на сайті Міністерства культури та інформаційної політики [13] зазначено, що всього зазнали руйнації та пошкоджень 1189 об'єкта культурної спадщини, серед яких 63 музеї, 305 релігійних споруд, 569 старовинних будівель та ряд інших об'єктів.

Також слід враховувати втрати культурної спадщини від окупації росією АР Крим. На території якого, за даними представника Президента України в АР Крим, наданими ЮНЕСКО, окупантами здійснюються масові несанкціоновані археологічні розкопки, знахідки від яких вивозяться до росії або продаються на чорному ринку, вивозяться артефакти, неналежно організовано догляд за об'єктом культурної спадщини Херсонесом Таврійським та іншими об'єктами [14].

Тобто, як ми бачимо, дані щодо кількості пошкоджень об'єктів культурної спадщини України досить різні. Окрім того, кожен день війни приносить дедалі більше руйнувань культурній спадщини та пам'яткам України. Питання їх оцінки в грошовому еквіваленті на сьогоднішній момент не опрацьовані належним чином та не оформленні згідно з нормами міжнародного гуманітарного права. У Гаазькій конвенції про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту [15] зазначено, що під час збройного конфлікту забороняється будь-яке використання даних цінностей, якщо воно може призвести до їх пошкодження або руйнування. Договірні сторони повинні переслідувати й припиняти акти вандалізму та викрадення культурних цінностей. Слід зазначити, що Україна як і росія є сторонами Гаазької конвенції.

Чи усвідомлюють росіяни цінність пам'яток культури — так, в більшості випадків немає підстав стверджувати, що не усвідомлюють. Так як візити до музеїв України на окупованих територіях були планомірними, про що ми можемо дізнатись у відкритих джерелах, а також переглянувши інтерв'ю керівників деяких музеїв. Отже, це планомірна система знищення історичної спадщини України, що існувала протягом усього ХХ століття. Якщо проаналізувати період починаючи з 1917 рік, то побачимо тенденцію масових вивезень історичних цінностей, виробів з дорогоцінних металів з українських храмів та музеїв до росії. На сьогодні ці предмети можна знайти в російських музеях чи приватних колекціях олігархічних кланів.

Враховуючи ситуацію, що склалась навколо збереження культурних та історичних цінностей всім небайдужим українцям необхідно документувати факти пошкоджень, знищення чи вивезення предметів культурної спадщини України, а в повоєнний час при відбудові України слід врахувати досвід країн, що пережили війну та вдало поновили історичні пам'ятки культури своїх держав для майбутніх поколінь та розвитку туризму.

Література

1. Туризм в эпоху COVID-19 и изменения климата. Новости ООН// URL: <https://news.un.org/ru/story/2021/09/1410742>
2. International tourism consolidates strong recovery amidst growing challenges. 2022. URL: <https://www.unwto.org/taxonomy/term/347>
3. Відновлення туристичних потоків: у 2021 до України приїхало понад 3 млн іноземців. URL: <https://mtu.gov.ua/news/33238.html>
4. О. Бордун, В. Шевчук, В. Монастирський, О. Лучка Втрати та напрями порятунку туристичного бізнесу України в умовах війни // Вісник Львівського університету. Серія економічна. 2022. Випуск 62. — С. 178–196.
5. У Маріуполі знищено музей ретро-комп'ютерів та ігрових приставок. URL: <https://archive.ph/20220407220526/https://suspilne.media/220693-u-mariupoli-zniseno-muzej-retro-komputeriv-ta-igrovih-pristavok/>
6. Разрушение музеев, театров и храмов — это военное преступление. Под обстрелами в Украине уничтожены десятки гражданских объектов. Что за это будет России? URL: <https://meduza.io/feature/2022/03/27/razrushenie-muzeev-teatrov-i-hramov-eto-voennoe-prestuplenie>

7. Українська культурна спадщина під час російського вторгнення (2022) URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
8. Кількість зруйнованих пам'яток культури продовжує зростати, — заступниця Міністра культури та інформаційної політики Катерина Чуєва. URL: <https://mkip.gov.ua/news/7863.html>
9. Смишляєв С. ЮНЕСКО: В Україні пошкоджено понад 200 об'єктів культури. URL: <https://www.dw.com/uk/unesco-v-ukraini-poskodzeno-ponad-200-obektiv-kulturnoi-spadsini/a-63570995>
10. Мапа культурних втрат. URL: <https://uaculture.org/culture-loss>
11. ДЕСС: Внаслідок війни в Україні знищено щонайменше 270 релігійних споруд, 136 із них — храми Української Православної Церкви. URL: <https://news.church.ua/2022/09/23/dess-vnaslidok-vijni-v-ukrajini-znishheno-shhonajmenshe-270-religijnix-sporud-136-iz-nix-xrami-ukrajinskoji-pravoslavnoji-cerkvi/#2023-03-12>
12. Назвали кількість бібліотек, які знищили російські загарбники. URL: https://gazeta.ua/articles/culture/_nazvali-kilkist-bibliotek-yaki-znischili-rosijski-zagarbniki/1097025
13. Об'єкти, що зазнали руйнації та пошкоджень. URL: <https://restore.mkip.gov.ua/>
14. Захист культурної спадщини під час війни — аналіз положень МГП. URL: <https://pravo.ua/zakhyst-kulturnoi-spadshchynu-pid-chas-viiny-analiz-polozhen-mhp/>
15. Гаазька конвенція про захист культурних цінностей на випадок збройного конфлікту 1954. Юридична енциклопедія: [у 6 т.] / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. — К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998-2004. — ISBN 966-749-200-1.

evtushenko.natalia@kneu.edu.ua

Євтушенко Н. О.

*д.е.н., професор, професор кафедри маркетингу ім. А. Ф. Павленка
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, м. Київ, Україна*

kristina.boyko2012@gmail.com

Бойко Х. Р.

*студентка 3 курсу ОПП «Економіка міста та урбаністика»
кафедри регіоналістики і туризму
Київський національний економічний університет імені Вадим Гетьмана, м. Київ, Україна*

hoshko_anastasia@kneu.edu.ua

Гошко А. В.

*студентка 3 курсу ОПП «Економіка міста та урбаністика»
кафедри регіоналістики і туризму
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, м. Київ, Україна*

ЗОВНІШНЯ РЕКЛАМА В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація. У статті досліджено зміни в зовнішньому вигляді міст України за допомогою зовнішньої реклами до та під час воєнного вторгнення. Наведено переваги та недоліки у застосуванні зовнішньої реклами. Проведено опрацювання умов застосування зовнішньої реклами в Україні на законодавчому рівні в умовах воєнного стану. Розглянуто приклади застосування зовнішньої реклами у місті Львів. Описано нові формати подачі зовнішньої реклами з урахуванням зміни в побажаннях споживачів та центру уваги.

Ключові слова: зовнішня реклама, аудиторія, воєнний стан, патріотична думка, місто.

Реклама в діяльності будь якого підприємства є важливим маркетинговим інструментом в питаннях просування товарів, продуктів і послуг. За допомогою реклами підприємства здатні не тільки досягти лідерські позиції на ринку, а ще й мати можливість поширювати, отримувати, акумулювати та ефективно використовувати інформацію про результати своєї діяльності. Мета зовнішньої реклами — охопити широку аудиторію міста, що обумовлює її розташування у громадських місцях. У період пандемії COVID-19 найбільше зростання продемонстрували оператори, які активно розвивали сегмент цифрової зовнішньої реклами. В умовах воєнного